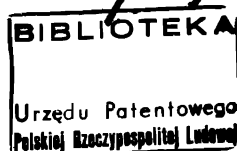

Opis wydano drukiem dnia 11 października 1963 r.

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ OPIS PATENTOWY

Nr 47633

 Kl. 22 a, ~~4~~
 Kl. internat. C 09 b

Zakłady Chemiczne w Bydgoszczy*)

Bydgoszcz, Polska

Sposób wytwarzania barwników disazowych kwasowych

Patent trwa od dnia 28 sierpnia 1962 r.

Przedmiotem wynalazku jest sposób wytwarzania barwników disazowych kwasowych przez sprzęgnięcie tetrazowanych pochodnych 4,4'-dwuamino-dwufenylometanu ze związkami o charakterze składnika biernego.

Znany jest sposób wytwarzania barwników na podstawie 4,4'-dwuamino-dwufenylometanu, np. przez sprzęgnięcie dwóch cząsteczek soli kwasu R ze związkiem tetrazowym 4,4'-dwuamino-dwufenylometanu (niemiecki opis patentowy nr 67649). Barwnik ten nie znalazł jednak szerszego zastosowania.

Znany jest również sposób wytwarzania 2, 2'-sulfo-4, 4'-dwuamino - dwufenylometanu o wzorze 1/0. Stein, Berichte 27, 2806/1894/II/, przez ogrzewanie na łaźni wodnej 4, 4'-dwuamino - dwufenylometanu z 10-krotną ilością (wagowo) 20%-owego oleum. Sulfon wyodrębnia się przez wylanie mieszaniny reakcyjnej na lód,

zobojętnienie ługiem sodowym i oczyszczenie przez przeprowadzenie w chlorowodorek, przekształcanie z węglem aktywnym i wytrącenie amoniakiem.

Stwierdzono, że przez sulfonowanie 4,4'-dwuamino-dwufenylometanu przy zastosowaniu siedmiokrotnego (wagowo) nadmiaru 20%-owego oleum w stosunku do aminy w temperaturze 130-180°C otrzymuje się nowy kwas 2,2'-sulfo-4,4'-dwuamino - dwufenylometano-5,5'-dwsulfonowy o wzorze 2, który nadaje się do wytwarzania barwników disazowych kwasowych, o wzorze 3, gdzie X i Y oznaczają różne lub równe podstawniki o charakterze składnika biernego.

Przykład I. 1 mol sproszkowanego 4,4'-dwuamino-dwufenylometanu (198 g) wysypuje się powoli w czasie intensywnego mieszania do 1380 g oleum 20%-owego znajdującego się w kolbie okrągłodennej chłodzonej z zewnątrz do temperatury poniżej 50°C. Następnie zawartość kolby ogrzewa się w ciągu około 1 godziny do

*) Właściciel patentu oświadczył, że twórcą wynalazku jest mgr inż. Mieczysław Wolff.

temperatury 150°C utrzymując tę temperaturę w ciągu 6 godzin.

Po skończonej sulfonacji mieszaninę reakcyjną oziębia się do temperatury pokojowej i następnie wylewa na rozdrobniony lód w ilości około 3000 g.

Po około 12 godzinach wykrystalizowany kwas odsąca się na lejku Büchnera.

Wilgotną pastę przechowuje się w słoju, używając w tej postaci do syntez barwników.

Otrzymuje się przeciętnie 1160 g pasty zawierającej 33% substancji suchej, co stanowi 92% teorii.

Przykład II. 0,1 mola pasty otrzymanego kwasu w ilości w przeliczeniu na czysty związek oznaczony ilościowo przez dwuazowanie azotynem sodu rozpuszcza się w 600 ml wody do temperatury około 50°C (rozpuszczalność nie jest całkowita).

Otrzymany roztwór zakwasza się 10 ml stężonego kwasu solnego, ochładza do temperatury +5°C i tetrazuje 10%-owym roztworem azotynu sodowego, kontrolując proces papierkiem jodokrobiowym i papierkiem Kongo.

W drugiej zlewce przygotowuje się roztwór β -naftolanu sodu przez rozpuszczenie 0,2 mola β -naftolu w 300 ml wody z dodatkiem 22 g bezwodnego węglanu sodowego oraz 5 ml 10%-owego roztworu wodnego NaOH.

Następnie w temperaturze 15°C wkrapla się roztwór tetrazozwiązku do roztworu β -naftola-

nu sodu porcjami, kontrolując proces sprzęgania na bibule, alkalicznym roztworem kwasu H oraz kontrolując pH papierkiem fenolftaleinowym. Wartość pH powinna wynosić około 10.

Pod koniec sprzęgania wyciek na bibule powinien dać z kroplą alkalicznego roztworu kwasu H otoczkę fioletową (próba na nadmiar dwuazozwiązku).

Następnie roztwór miesza się około 3 godzin w temperaturze pokojowej i barwnik wysala solą kuchenną, pozostawiając na noc. Następnego dnia odsąca się barwnik i przemywa zimną solanką. Wilgotny barwnik w celu oczyszczenia rozpuszcza się na gorąco w wodzie (około 60 g w litrze), następnie doprowadza pH do około 3–4 i wysala w temperaturze około 50°C. Otrzymany barwnik suszy się w suszarce owiewowej w temperaturze do 80°C.

Trwałości otrzymanego barwnika są następujące:

woda b (wg PN. 56-PO4-910)	4–5
pranie 40°C	4–5
pot	4
folusz alkaliczowany lekki	4
tarcie suche	3
tarcie mokre	2–3
alkalia	3–4
światło	4

W niżej podanej tabeli zestawiono przykładowo szereg barwników otrzymanych sposobem według wynalazku.

TABELA

Lp.	Podstawnik X	Podstawnik Y	Barwa barwnika
1.	1-fenyl-3-metylo-pyrazolon	1-fenyl-3-metylo-pyrazolon	żółcień
2.	kwas salicylowy	kwas salicylowy	żółcień zielonkawa
3.	rezorcyna	rezorcyna	żółcień zielonkawa
4.	β -naftol	β -naftol	orańż różowy
5.	O-krezol	O-krezol	orańż różowy żółty
6.	sól G	sól G	orańż
7.	błękit o budowie A	1-fenyl-3-metylo-pyrazolon	zielen błękitna
8.	kwas Gamma	kwas Gamma	róż
9.	kwas chromotropowy	1-fenyl-3-metylo-pyrazolon	czerwień (krwista)
10.	kwas I	kwas I	czerwień
11.	kwas H	kwas H	fiolet
12.	naftionian sodu	naftionian sodu	fiolet
13.	kwas chromotropowy	kwas chromotropowy	fiolet

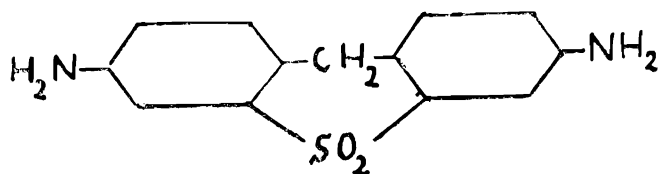
Zastrzeżenie patentowe

Sposób wytwarzania barwników disazowych kwasowych przez sprzęgnięcie tetrazowanych pochodnych 4,4' - dwuaminofenylometanu ze związkami o charakterze składnika biernego, znamienny tym, że do ich syntezy stosuje się nowy kwas 2, 2'-sulfono-4, 4'-dwuaminofenylometanu-5,5'-dwusulfonowy, otrzymany przez sul-

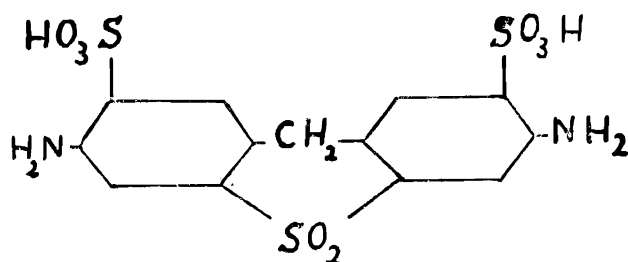
fonowanie 4,4'-dwuamino-dwufenylo-metanu za pomocą siedmiokrotnego (wagowo) nadmiaru 20%-owego oleum w temperaturze 130-180°C.

Zakłady Chemiczne
w Bydgoszczy

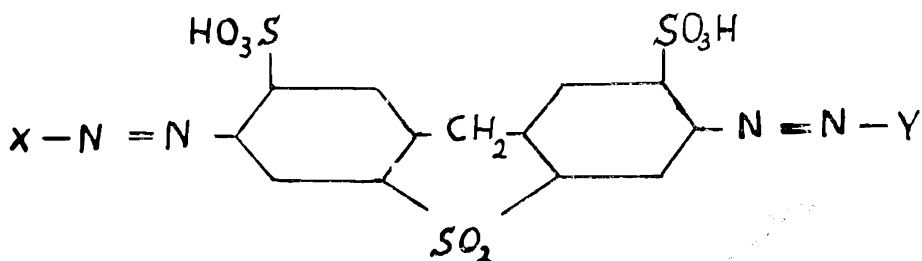
Zastępca: dr Andrzej Au
rzecznik patentowy

Wzór 1

Wzór 2

Wzór 3